

Womhaj Bóh!

Cziklo 24.
13. junija.

Lětnik 7.
1897.

Szerbiske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždy sobotu w Esmolerjez knihiczišcežetni w Budyschinje a štu tam dostacž ja šchtwórtlětnu pšchedplatu 40 np.

Eswjedžen šwjateje Trojizy.

2 Kor. 13, 13.

Ta hnada našeho Knjesa Jesom Khrysta a ta lubošć Boža a tón dostatk šwjateho Ducha budž i wami wschitkimi.

Trojenicžkeho Boha jowle Pawoł prošy, so by jemu jeho wošadu zohnował a jej i wutrobu pšcheje, so by wot Boha tajkele zohnowanje dostała. Wón i tym pokasuje na byče a štkowanje trojenicžkeho Boha.

Bóh je trojenicžki, to je to přenje, šchtož i tuteho słowa nawuknjemy. Tudy šmy pak pšched wulke potajnstwo stajeni. Sawěrnje, škerje móhli morjo wučerpacž hacž Bože byče wušlědžicž. Haj Bóh je kaž hluboke morjo. Čim bóle šo prózujemy, šo je Bože potajnstwo kaž bjeskóněčna hlubina. Nam nicžo druhe wyshe njewostanje hacž šo modlo wušnacž: Wón je tón sbóžny a šam móžny, tón kral wschitkich kralow a knjes wschitkich knjesow, kiž šam ma nješmjertnošč a bydli w šwětle, do kotrehož nihtó štipicž njemóže; kotrehož žadny wot čłowjekow widzał njeje ani widžecž njemóže. Nam nicžo šbytkne njewostanje hacž šwjatemu pišmu wěricž, kotrež nam Boha jako trojenicžkeho šjewi. Haj Bóh je trojenicžki, to je wušnacže žyłego šwjateho pišma. Hižo Jesajáš šlyšchi jandželow pšched Božim štolom špěwacž: Eswjaty, šwjaty, šwjaty je Bóh tón Knjes zebaot, wschitka semja je jeho čješće polna. Jako bu Jesuř w Jordanje šchčeny, wotewrichu šo njebyča nad nim a hłóř džeshe: To je tón šamy mój luby šyn, nad kotrymž ja dobre špodobanje

mam. Najjašnišhe słowo pak wo šwjatej Trojizy je Jesuř šam wuprajil w pošlednim rošrěčowanju še šwojimi wučomnikami pšched šwojim i njeby špicžom: Mi je data wschitka móž w njebyšach a na šemi. Teho dla džicže a wučžeje wschitkich póhanow a šchězicže jich w tym mjenje teho Wótza a teho Ešyna a teho šwjateho Ducha. Wot tuteho čžaša šem je šwjata Boža Trojiza wopšchjecže wschitkeho přědowanja japošchtolow a šchěšćijanškeje wěry. Šbóžni šu čzi, kiž njewidža a wschał wěrja. My hladamy nětk pšches šchpihel w potajnym šłowje, tehdy pak wot woblicža i woblicžu. Nětk ja pošnaju po kručju, tehdy pak budu dopóšnacž kaž tež ja dopóšnaty šym.

Hacž pak je runje woprawdžite byče šwjateje Trojizy nam potajne, je tola jejne štkowanje žyłe šjawne. Japošchtol pšcheje šwojim lubym wošadnym Jesuřowu hnadu, Božu lubošć a dostatk teho šwjateho Ducha. To šu najwjetšhe dary, kotrež dostacž móžemy a kotrež šu našeho duchowneho bėdženja hódne. Boža lubošć je žórlo wscheho zohnowanja. Wona naš šejimi, našhe dušhe napjelni i wješelošću, naš wodži po šwojej radže a wschitke našhe šlyšy šetreje. Tuta lubošć Boža je tež na hrěšnym čłowještwe šo šmilila a šwojeho jenicžkeho narodženeho šyna na šemju pošlala, šo by wón šwjaški hrěcha roštorhal a kraleštwó mēra šaložil. A Jesuř je tutu wolu Božeje lubošće dopjelnil pšches šwoju pošlušnošč hacž do šmjercže na šchizju. Wón je nam Božu hnadu dobył a teho dla je tuta hnada tež jeho hnada. Bjes tuteje hnady dyrbjeli my šwoje žiwe dny pšched Božim hněwom šchepotacž;

w Awstrijskej kóždy katholic, kotryž chze k ewangeliskej wěrje pschepodac. Bjes nimi bēšche tež Bartolomej Heim. W swojej mladošći wón pola bohateho bura žlužesche a wjele w bibliji čitase. Pošdžišcho tež hišče Lutherowy katechismus došta, kaž tež Augsburgske wěruwusnacze. Duž dóndže bórny k čijišchemu pónaczu a tež swojim pscheczalam wo tej drohej parli, kotruž bēšche namaka, powjedase. Druhi rēfascje Jan Fleidl, kotryž bēšche wot swojeho 98lēt stareho džēda ewangelizy wozehnjeny. Mēšnikam próstwa tutych ludži njenadžujy njepšchindže; pschetož woni hižo k džēla se spowjedze wjedzachu, so tamni w bibliji čitachu a do katholickeje zyrkwje njelhodzachu. Někotři pospytachu, jich jažo wobroczič; tola tamni rasnje wuprajichu, so njewotstupja ani k prawizy ani k lēwizy. Pschezo wjazy pschithadzachu a stōncznje bē jich telko, so mējachu mēšnikizy swoje wobmyhlenje a woni rošwuczenje šapowjedzichu. Za wēž so wyšchnošći k roš-

šwuczenju pschepoda, kotraž pak so 5 lēt k tej wēzu dlējese. To pak njemōžesche skutkej Božemu šadžewacž. Liczba ewangeliskich pschibjerasche a w lēcze 1832 bēšche jich hižo 240, k wjetšcha paštyrjom, rjemjēšnikom a ratarjom. W lēcžu teho lēta khēžor Franz do Tyrolskeje pschindže. Ewangelizy k Zillerškeje doliny pōšlachu Jana Fleidla, Bartholomeja Heima a Khrystiana Brukera jako wotpōšlanych k njemu do Susbruka. Khēžor jich pscheczelnijwe pschija a jich jažo k tymi šlowami wot so puscheži: „Ša chzu hladacž, šchto so ša waž činicz da.“ Napošledku jemu próstwu pschepodachu, so by so jim dowolilo, ewangelisku filialnu wožadu šalolicž, do kotrejež by kōžde lēto něotre rasny ewangeliski duchowny pschithadzal. Wošrjedž lēta 1834 doštachu wonitōn roššud: „jich próstwa so jim dowolicž njemōže; je-li so pak chzedža k catholickeje zyrkwje pschepodacž, dyrbyja so do drugeje krajiny pschehydlicž, hdžež so hižo ewangeliske wožady.“ Dofelž pak bēchu tam tež wšchelakim pschecžehanjam wustajeni, so jim to njehajche a woni so roššudžichu šebi druzi kraj pntacž. Někotři šebi k temu paž žadachu; woni jōn njedoštachu. Woni so na wšchelake wašnje pod-

čizschezowachu, so bychu wot swojeho ewangeliskeho wusnacža puschežili. Šich džēczi buchu psched katholicimi kōtrami a w catholicich zyrkwjach kšcheczeni a dyrbjachu do catholicich šchulow khodžicž. Semrjeczi buchu šwontach pohrjebnišchēža šahrjebani. Pschi tym wšchem jich hiščeže 122 druhich se swojim ewangeliskim wusnacžom šawnje wustupi. Mērza 1837 so jim stōncznje pschikasa, so maja kraj wopušchēzicž. Šchtyri mēžazy so jim wostaji, so bychu swoje naležnosče šradowali a tōn čaž so jim potom hacž do 11. septembra podlēžichi. Woni Jana Fleidla jako wotpōšlaneho do wukraja pōšlachu, so by so rošhladowal, hdže mōbli wukhowanje namakacž. Fleidl k kralej Wjedrichej Wylemej III. do Barlina jēdžesche, jemu próstwu pschepoda a mōžesche so hižo 6. junija k wjēšelej powjēcžu domoj wrōczič. Šral jim swoje kublo Erdmansdorf w Šchlesynskej pschipokasa. Tam woni, wšchelake wobczēžnosče pucžowanja pschētrawšchi, pschindžechu. Pscheczelnje powitanje, kotrež so jim wšchudžom, hdžež psches ewangeliske krajiny

čehnichu, došta, jich hiščeže bōle w jich wěrje pošynli. Na tymle kuble so w dwēmaj kolonijomaj šažydlichu, kotrež so po kralowej pschikajni šrēni a delni Zillerški dol mjenowachu. Tjēcza kolonija so we wožadze Seydorf, kotraž daloko wot Erdmansdorfa njeleži, šažydli a rēfa horny Zillerški dol. Šrēnja kolonija mēšesche 202, druha 62 a tjēcza 59 dušchow.

Tute wožady so bjes wotolnymi ewangeliskimi wožadami rjenje wosnamjenjuja a šu swojemu wusnacžu, kotrehož dla dyrbjachu wōtžny kraj wopušchēzicž, k čječzi. Wone šu džeržale, šchtož je Fleidl w swojim a swojich wērybratrow mjenje w džaknym pišnje k meje 1837 šlubil: „My chzemy liczbu wašchich hōdnych a dobrych pōdanow powyšchicž. A w historiji budžemy jako trajazy pomnik ša to štejecž, so to njeshōže hdyž wone pōdla šmiljenja bydli, pola hnadneho pruskeho krala wšchitōn čaž wukhowanje namaka.“

„Softy, muhamedanizy študowazy wēdomošczow.“

Softy

mjenuja so muhamedanizy študowazy wēdomošczow, kotrychž lubym čitarjam w našim wobrazu dženska pofajumy. Woni so w šchulach w bliskošći muhamedaniskich mošchewow wuwuczujaja a wjetšichi džēl tutych študowazych pošdžišcho šlužbu w mošchewach namaka. Bohužel maja tuczi mlōdzenzojo wulku mōž w ludu. A to je so bohužel w pošlednim čažu na šrudne wašnje pofašalo. Pschetož tuczi softy šu muhamedanski lud nashchēzuwali, so je wōn wobohich kšchescžijanskich pōdanow Turkowskeje na snate njecžlowšte wašnje pschecžehal a šlōnzowal. Woni maja k wulkeho džēla tu krej kšchescžijanow na šwēdomnju, kotraž je so njewinowata pschelaka. Woni w tu šhwilu šažo swoju šchēžuwanšku mōž naložujaja, k tym so ludej rēcža, so njehy šebi wot wulkomozow nuts rēcžecž dal, hdyž swoje žadanjaja Gricham štaji pschi wobšamknjenju mēra. Woni ludej wē so ša njepscheczelnostwo kšchescžijanow pschecžiwō Muhamedanskim wuložēja, so chzedža štaty Turkow w jich pschehnatyh žadanjach wobmjēšowacž.

Wšchelake k bliska a k daloka.

5. junija šwjecžesche knjes šarač. Mrošak w Šrodžičchēžu šwōj 25lētny šastojnški jubilej. Na tutym dnju so rjenje šjewi, kajki šwajst lubošče wožadu k jejnym dušchowpaštyrom wjasa. Šižo w raišchēj hodžinje so jemu pōštrow k lubošnym šynkami šerbškeho a nēmškeho šherluschu došta. Pscheczelo k jeho wožady, kotřiž jeho lubemu domej blisko šteja, w 9 hodž. rano pschindžechu, so bychu jubilaraj rtnje swoje šbožopšchēža wuprajili a jemu rjane darj pschepodachu. W 10 hodž. šēndže so zyrkwinske prijōdkštejeršitwo pod wōdženjom šobukollatora generala Šrawšja k Draždžan. We wutrobnych šlowach wōn wupraji, kaž žyla wožada swojeho šwērneho dušchowpaštyrja lubuje a čječzi a jako šnamjo džakownošče wubjerne wukladowanje noweho šakonja w 18 šwajstach a krašny šloty čažnik pschepoda. Šnjes zyrkwinski prijōdkštejer Šrawž k Šrodžičchēža w šerbškej rēcži jubilara pōštrowi. Šnježa wučerjo w 11 hodžinach swoje šbožopšchēče wuprajichu a jako dar rjany

regulator pschinješčechu. Dofelž bėšche jubilejski džen runje hobota do fwjatkow, njemōžachu jasťojnizy bratija na tutym dnju do lubeho Hrodzišczechanskeho farskeho doma pschinicz, so bychu fwjajeho fwėrneho jasťojnskeho bratra je fwjajim pscheczom postrowili. Duž bėšche so frjeda po fwjatkach k temu postajila. Njana liczba ferskich duchownych bėšche pschicla. Snjes farar D. Smisch na faložku fłowa bibliškeho puczniča, na tón džen postajeneho, w hnujazej rėczy jubilara jako fwėrneho fobustawa ferskeje konferenzy strowješche. Njana votivna tařla i fherluschom knjesa fararja Waltarja a rjane knihi „Se flubjeneho kraja“ wot Betlehemskeho duchowneho spikane a „Žiwjenje nascheho fobznicow“ a „Najcha wėra“ wot Weitbrechta bėchu dary ferskeje konferenzy. Sbožopschecjazy fherlusch tudy podamy:

To je tón džen, kiž Snjes nam cžinil je,
 Eso fraduj we nim moja duřcha zyla!
 To je tón džen, na kotrymž wjeřele
 Eso k tebi jeidže, bratsje, bratrow fyla.
 To je tón džen, hđež twoja wutroba,
 Twój dom a wořada fwój fherlusch hraje,
 So pomoz Snjesowa a dobrotu
 Nad tobu wulka bė a wėcznje traje!

Dženř twoja džafna duřcha spomina
 Na džeřca fón a horze požadanje:
 „Mój Božo, spožez mi twoja dobrotu
 We twojej zyrchi fwjate skutkowanje!“
 A kaž Snjes pó dwu wupóřla psches kraj
 Na Bože polo wuczomnikow fyla,
 Tak džeřchtaj tež wój lubaj bratraj dwaj
 We Jesuřowym mjenje k fwjatom' dželu.

A dženřa je lėt pjecz a dwazyczi
 We jasťojnstwe so tebi dopjelnilo, —
 Tu twój pucz hladki bė a jafnischi,
 Tam je so njebo i mroczelemi krylo.
 Nasch knjes je fwėrny wostal pschi tebi
 Na horje Taborje a w cžemnym dole,
 A ty we wjeřelu a frudnosci
 Bė fwėrny rólnik Snjesoweje role.

Lėt pjecz a dwazyczi! Kak mnohi dar
 Esy w tychle lustrach fwjajom' ludej daril,
 Ty wajchtar Žijoniki a wojowar,
 Kiž Božu fwjajnižu fhy fwėru twaril.
 Po Bohy fhy ty sbudzil fwjajny hlod,
 A twoja harfa je nam faspėwala
 Na wjshschim hrodzišczechu, so twjerdy hród
 Se nasch Bóh fham, brón dobra, fyla skala!

Duž wjeřel so, ty luby, tutoh' dnja,
 Wfmi nasche pschecza, nasche postrowjenje.
 Hlaj, i twojej fwjeczi najcha wutroba
 Cze žohnujo we Jesuřowym mjenje.
 Eso wjeřelny, so dženř wėnz jubilejski
 We blyščechu flėbornym so tebi wije
 A prořchmy fwėru, so najkrafnischi
 Wėnz fłoty junu twoju fłowu kryje!

Nasch Božo, twoji fwėrni i wjeřelom
 Džak tebi spėwamy ja tuto ranje,
 Sa naschoh' bratra jasťojnstwo a dom
 Sczel twojej' hnady polne žohnowanje.
 Spožez wjeř'ny wufnyw, krafne žně jom' daj,
 Eso na nim, psches njoh' pschekrařni twoja rada,
 Spožez jemu sbožo tu a tam twój raj,
 S nim budž twój mēr a Jesuřowa hnada!

Snjes primarius Wjazka i Budyschina w mjenje nemskeje konferenzy w Budyschinje předarřke knihi wot Kwardta „Ženo psches wėru“ pschepoda. Pschi fwjedženiskej hosćinje flyščachmy rjane fłowa, kotrež wo tym fwėdczechu, kak je jubilar lubowany a cžezčeny w fwjajim wořadze a wot fwjajich jasťojnskich bratrow. Eswoje wutrobne cžuczka džafownosče bėšche knjes jubilar fwjajim

lubej wořadze w fwjajim přėdowanju wuprajil, i jeny halleluja so Bohu džakujō ja jeho hnadne wozženje hacž dotal, i jeny tyrie eleřon a hořanna Bohu lubemu Snjesej pschichod poruczujō. A tak wulliczi tež nasche pschecze: Bóh tón Snjes žohnuj se fwjajim milosčeju jeho dale, so by jeho wořada hřchcze dolhe lėta plody jeho žohnowaneho skutkowanja žnjecz mofla. Tón Snjes wobradž jemu wjeřele w domje a wořadze!

— S wutrobnym žarowanjom řteji nasch ferski lud pschi rowje knjesa fararja em. Domaschi, kotryž je 2. džen fwjatkow wumrjel. Wón bėšche dolholėtny redaktor nascheho miřioniskeho pópřla. Jako fwėrny Šerb je wón w fwėrnej lubosci skutkował ja fwój lud hacž do wjeczora žiwjenja. Jako pscheczelna, řpravna, ponižna duřcha bėšche wón lubowany wote wfchitkich, kiž jeho řnajachu.

Troscht fylneje wėry.

To bėšche džen 17. januara w lėcže 1740, jako jena lódž psches nawjeczorno-indiske wody jėdžešche. Na tej řamej bėřchtaj i Herrnhutiskeje bratrowskeje gmejny dwaj miřionaraj, Žeder a Šrael. Wichor nasta a lódž wo wótru řkalu w morju wrjeřny, tak so so ta řama rořlama. Wodžer lódže a jeho lódžnižu (matrořojo) so do cžolma wulchowachu. Wobedu miřionarow pař i nėtotrymi cžornymi na rořlamanej lódži wostajichu. Delka pschi tej řkale w morju kamjenje ležachu, jedyn wot druheho kroczel řdaleny, hacž k bliřkej kupje Štrop. Po tutych cžyřche miřionar Žeder bliřku kupu dořahnyč. Ale řolmy jeho fobu torhnychu a mjes řkalami rořbichu. Hřchcze ras miřionar Šrael fwjajeho po dživim morju pluwazeho towarřcha wohlada a jeho i tymi fłowami požohnowa: „Cžehni, luby bratsje, i mėrom!“ Potom řchumjaze řolmy na pscheco cžėlo přecz řřachu. — Wutroba miřionara bė řpodživnje i bójřim troschtom napjeljena, tak so mőžesche na fwjajim řkale řředža řolmjazeho a řchumjazeho morja we wobliczu řmjereče řtrořchny fherlusch řpėwacz.

Bóřny na to so tež jeho druřny towarřchojo tepichu. Ženož jeniczi cžorny pschi nim wosta. Popoldnju tamneho 17. januara buřchtaj wonaj dwaj požlednej wot wobydleri tamneje kupy wumženaj, na to wařchne, so jimaj postronki pschicziřnychu a wonaj i tymi psches morjo na kupu cžahnyč dāřchtaj. Jako so pořdžičho miřionara Žedera prařchachu: „Kak bė tebi na řkale, jako wichor řchumjesche a morjo řolmjesche a řmjereč wėřta psched woczomaj, cži wofolo wutroby, jako so wfchitko tepjesche?“, wón wotmolwi: „moja wutroba mējesche wulki troscht; wulořowany řchpruč na tutón džen (Herrnhutiskeje gmejny) bėšche mi žyle jafny: Kak řjenje fwėczni řernicžka!“ Hlejče, to je troscht fylneje wėry!

H.

Nėřhto k rořpominanju.

Wojwoda Arnořt Gothaschi lėžesche na fwjajim řmjertnym řožu. Pořledna hodžina so bliřesche. To fłowo: „Tak je Bóh tón řwėt lubował, so wón fwjajeho jenicžkonarodženeho řyna dal je, so bychu wfchitzy, kiž do njeho wėřja, řhubjeni njebyli, ale to wėczne žiwjenje mēli“, bėšche w jeho wutrobje a w jeho wopomneczu. Duž wón tym, kotřiz wofolo jeho řoža řtejachu, pschiwola: „Tónle řchpruč nochžyl ja ja tyřaz řwėtow dacz.“

* * *

Jako bu Ludwik XII. franzowski kral, da řebi wón tych napřacz, kotřiz bėchu přjedy jeho njepscheczeljo byli a řčini psched kóžde mjeno řchiz. Jako tuczi to řhoniču, so woni wulzy jara nastřožichu, so bojo, so budže so kral na nich wjeczič. Jako kral to flyšesche, da wón wfchitkich k řebi řkajacz a praji: „Budže dobreje nadžije, tón řchiz řym ja přjedy wařchich mjenow řajil k dopomijeczu na řchiz řhryřtuřowy a na to fłowo, kotrež wón i řchiza dele rėczesche: „Wótče! wodaj jim, pschetož woni nje-wjedža, řchto cžinja.“

„Řomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjesow duchownych, ale tež we wfchėch pschedawarřnjach „Šerb. Nowin“ na wfach a w Budyschinje dostacz. Na řchtwóřez lėta placzi wón 40 up., jenotliwe cžikla so po 4 up. pschedawaju.